

Міністерство освіти і науки України
Державний навчальний заклад
«Одеське вище професійне училище морського туристичного сервісу»

ІНСТРУКЦІЯ № ОП _____
З ОХОРОНИ ПРАЦІ ПРИ РОБОТІ НА ВИСОТІ

Міністерство освіти і науки України
Державний навчальний заклад
«Одеське вище професійне училище морського туристичного сервісу»

Затверджено
Директор С.П.Білоконенко
Наказ № _____
_____ 2025 р

**ІНСТРУКЦІЯ № ОП _____
З ОХОРОНИ ПРАЦІ ПРИ РОБОТІ НА ВИСОТІ**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Ця інструкція встановлює вимоги з охорони праці при проведенні робіт на висоті. Роботи, які проводяться па висоті, відносяться до робіт підвищеною небезпекою відповідно до № 100 Переліку робіт з підвищеною небезпекою. Всі робочі на висоті повинні працювати відповідно до цієї інструкції. Відповідно до Закону України „ Про охорону праці ” (стаття № -19) особи, які не виконують вимоги інструкції з охорони праці, залежно від характеру порушень притягуються до дисциплінарної, матеріальної, адміністративної та карної відповідальності.

1.2. До роботи на висоті відносяться всі роботи, при яких виконавець знаходиться на висоті 1,3 м і більше від поверхні землі, підлоги, настилу і на відстані менш двох метрів від кордону перепаду по висоті.

1.3. До виконання робіт на висоті допускаються особи, які: досягли 18-років; - пройшли медичний огляд відповідно до наказу № 15 Міністерства охорони здоров'я України під 30 березня 1994 р. та не мають медичних протипоказань:

- пройшли навчання, інструктаж з питань охорони праці, в тому числі при виконанні робіт з підвищеною небезпекою, правила першої допомоги потерпілим від нещасних випадків, про правила поведінки при виникненні аварій;
- за наявності наряду – допуску.

1.4. Роботи на висоті можна приводити:

- на приставних драбин та драбинок за умови, якщо висота від підлоги до сходинки, з якої виконується робота, не більш 1 м: -з підмостя і риштувань, які мають огороження;
- з неогороженої поверхні при обов'язковому застосуванні перевірених і випробуваних запобіжних поясів.

1.5. Роботи на висоті повинні проводитись, як правило, в денний час. При необхідності проведення робіт в нічний час повинні бути розроблені додаткові міри безпеки з відміткою в наряді - допуску.

1.6. Виробничий персонал, який виконує роботи на висоті зобов'язаний:

- вміти користуватися засобами колективного та індивідуального захисту;
- дотримуватися зобов'язань з охорони праці, передбачених колективним договором (угодою, трудовим договором) та правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства, в тому числі своєчасно розпочинати роботу, дотримуватися технологічної та обідньої перерв;
- не виконувати роботи, непередбачені змінним завданням.

1.7. При виконанні робіт на висоті можливий вплив на працюючих небезпечних і шкідливих виробничих чинників:

ФІЗИЧНИХ:

- рухомі частини обладнання;
- небезпечне значення напруги в електричному ланцюзі, замикання якого може відбутись крізь тіло людина;

- розташування робочого місця на значній відстані від землі (підлоги);
- підвищена або понижена температура повітря робочої зони;
- гострі кромки, шорсткість на поверхні заготовок, інструментів і обладнання;
- підвищена або понижена вологість повітря;
- недостатня освітленість робочого місця.

ХІМІЧНИХ:

- токсична дія шкідливих речовин на організм людини.

1.8. На роботах в шкідливих і небезпечних умовах праці, а також, роботах, пов'язаних із забрудненням або які здійснюються у температурних умовах, персоналу надаються безкоштовно спеціальний одяг, спеціальне взуття та інші засоби індивідуального захисту.

1.9. При виконанні своїх обов'язків виробничий персонал зобов'язаний дотримуватись вимог санітарних норм та особистої гігієни:

- приступати до роботи тільки у засобах індивідуального захисту;
- утримувати на протязі зміни інструмент та робоче місце у чистоті і порядку;
- зберігати і вживати їжу тільки у відведених місцях;
- після роботи промити та вичистити забруднені інструменти та робоче місце.

2. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ РОБОТИ

2.1. Перед проведенням робіт на висоті необхідно перевірити наявність і справність засобів індивідуального захисту. Страхувальні запобіжні пояси і мотузки, які застосовуються при роботі на висоті, повинні мати бирку з вказаною датою чергового випробування. Не використовуються засоби індивідуального захисту термін придатності яких закінчився. При роботі у неогороженого краю працівник не має права застосовувати запобіжний пояс, у якого: відсутні окремі пістони; надірвані стрічки кріпезу в місцях кріплення накладок; також заборонено користуватися запобіжними поясами з надривами у будь якому місці, або з неякісними замками. При користуванні страхувальними мотузками один кінець чіпляється до монтажного поясу працюючого, інший до нерухомих конструкцій, які не мають ріжучих граней, і страхується з таким розрахунком, щоб не стіснити рух працюючого і виключати можливість відмиті падіння. Перевірити:

- справність інструменту (держак інструменту повинен бути гладким і надійно закріпленим, а робочі поверхні повинні мати правильний профіль). Зламаний інструмент повинен бути замінений.
- захист відкритих частин електричних приладів (проводи, кабелі та ін.), які знаходяться в зоні робіт на висоті. Електричні проводи, розташовані ближче 5м від можливої зони проходження людей, на час їх улаштування або розбирання повинні бути обезживленні і заземлені, або укладені в короба, або демонтовані.
- огороження небезпечних зон і наявність запобіжних знаків, наприклад: **Небезпечна зона!**

2.2. До початку робіт необхідно: забезпечити тривалість драбин, переконатись шляхом огляду і випробування в тому, що вона не може зсковзнути з місця або бути випадково зсунута. При улаштуванні приставної драбини в умовах, коли можливо зміщення її верхнього кінця, останню необхідно надійно закріпити за тривкі конструкції.

2.3. Особи, які виконують роботу на висоті із застосуванням драбин, повинні знати: на всіх драбинах, які знаходяться в експлуатації, повніші бути вказані:

- інвентарний номер, дата наступного випробування, приналежність цеху (дільниці, тощо);
- всі деталі дерев'яних драбин повинні мати гладку обстругану поверхню чистої машинної або ручної обробки;
- не рідше, ніж через кожні 2 м драбини повинні бути скріплені стягуючими болтами;
- тятиви приставних драбин і драбинок для забезпечення тривалості повинні розходитись донизу;

- ширина приставної драбини і драбинки вгорі повинна бути не менше 300 мм, унизу не менша 400 мм;
- приставні драбини повинні бути постачені пристроями, що відвертають можливість зрушення та опрокидування їх при роботі;
- на нижніх кінцях приставних драбин і драбинок повинні бути оковки з гострими наконечниками, для улаштування на ґрунті, а при використуванні драбини на гладкій поверхні (паркеті, металі, плитці, бетоні) на них повинні бути одягнуті башмаки з гуми або іншого матеріалу, що не скользять;
- драбинки повинні бути постачені пристроями (гаками, ланцюгами), які не дозволяють їм мимоволі розсуватися під час роботи;
- нахил драбинок повинен бути не більш 1:3;
- загальна довжина приставної дерев'яної драбини не повинна перевищувати 5 м;
- на верхні кінці драбини, яка приставляється до труб спеціальні кріплення;
- вертикальні драбини, драбини з кутом нахилу до горизонталі більше 75° при висоті більше 5м повинні мати, починаючи з висоти 3м, огороження у вигляді дуг. Дуги повинні бути розташовані на відстані не більше 0,8 м одна від одної та з'єднуватись між собою не менше ніж трьома подовженими смугами.
- відстань від драбини до дуги не повинна бути менше 0,7м та більше 0,8 м при радіусі дуги 0,35-0,4 м.
- щаблі дерев'яних драбин повинні бути врізані в тятиви, які через кожні 2 м повинні бути скріплені стягу вальними бовтами. Відстань між щаблями переносних драбин та розсувних драбин-драбинок не повинна бути більше 0,25 м та менше 0,15м;
- при необхідності виконання короткочасних, робіт на висоті (більше 1.3 м без підмостя (денні підвішування такелажних приладів і т. п.) обов'язково застосовування запобіжних поясів. При цьому біля місця здійснення таких робіт повинен знаходитися допоміжні робітники, не зайняті іншими роботами, готові надати працюючому на висоті негайну допомогу;
- контроль за станом драбин і драбинок повинна здійснювати особа з числа інженерно-технічних робітників, що призначається,ся розпорядженням по підрозділу (цеху, дільниці) а також запобіжні пояси випробуються статичним навантаженням після виготовлення і капітального ремонту, а також періодичні в процесі експлуатації:
 - драбини дерев'яна — 1 раз на 12 міс.;
 - запобіжні пояси – 1 раз на 6 міс.

Результати заносяться у журнал.

2.4. Особи, які виконують роботи на висоті з риштувань та помостів, повинні знати, що:

- риштування, підмостя та інші пристрої для виконання робіт на висоті повинні бути інвентарними і виготовляться за типовими проектами;
- риштування, підмостя можуть бути дерев'яними або металевими;
- для забезпечення стійкості стояків риштування повинні бути по всій висоті прикріплені до тривких частин будинку (спорудження) або конструкції;
- кріпити риштування і підмостя до і малостійких частин будинку або конструкцій, що виступають, і встановлювати підмостя на конструктивні елемент без підтвердження розрахунком їх міцності забороняється;
- металеві риштування повинні бути заземлені;
- навантаження па настили риштувань, підмостя і вантажопідйомних майданчиків не повинна перевищувати встановлених проектом допустимих значень. Допустимі навантаження повинні бути відомі виконавцю робіт і всім працюючим, і повинні дотримуватися ними в процесі роботи;
- настили риштувань і підмостя, розташовані на висоті 1.3 м і вище від рівня землі або перекриття, повинні мати огороження, складатися з стояків, поршня, розташованого на висоті не менше 1 м від робочого настилу, одного проміжного горизонтального елементу і боргової дошки висотою не менше 0.15м;
- при виконанні робіт з риштувань висотою 6 м і більш повинні бути не менше двох настилів: робочий (верхній) і захисний (нижній). Кожне робоче місце на риштуваннях,

яке примикає до будинку або спорудження, повинно бути, крім того, ігнорувати згори настилом, розташованим на відстані по висоті не більш 2 м під робочого настилу;

- роботи в декількох ярусах по одній вертикалі без проміжних захисних настилів між ними забороняється;
- риштування повинні бути обладнаними драбиною або трапами для підйому і спуску людей, розташованими на відстані не більш 40 м друг від друга;
- підйому вантажу на риштування повинні бути передбачені блоки, укосини та інші засоби малої механізації, що необхідно кріпити згідно проекту;
- риштування висотою більш 4 м допускаються до експлуатації тільки після приймання їх комісією, призначеною наказом власника, і оформлення акту;
- підмостя і риштування висотою до 4 м допускаються до експлуатації тільки після їх приймання керівником робіт або майстром;
- в ремонтно-експлуатаційних організаціях в процесі експлуатації риштування повинні щодня оглядатися керівником робіт.

2.5. Перед виконанням робіт на покрівлі з ухилом більш 20° або на мокрій або покритою снігом покрівлі (незалежно від ухилу) працюючі повинні бути забезпечені запобіжним поясом і переносними трапами шириною не менше 0.3м з набитими планками.

2.6. При виявленні несправностей обладнання та засобів колективного захисту сповістити керівники робіт (відповідального за проведення даної роботи) та не приступати до роботи до усунення виявлених несправностей.

3. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС РОБОТИ

3.1. Роботи на висоті можуть бути розпочаті тільки після виконання всіх підготовчих робіт і заходів з дозволу відповідаючого за проведення робіт на висоті.

3.2. Підйом і спуск робітників на риштування повинні здійснюватись тільки по драбинам і драбинкам по одній сходинці.

3.3. Збирання і розбирання риштувань повинні виконуватись під керівництвом і спостереженням виконавця робіт з дотриманням порядку, передбаченого проектом. Робітники, які беруть участь у збиранні і розбиранні риштувань, повинні бути проінструктовані про засіб і послідовність виконання робіт. Доступ сторонніх людей у зону, де виконуються улаштування або розбирання риштувань і підмостів, повинен бути закритий і повинен бути вивішений знак, що забороняє вхід у зону.

«Вхід (прохід) заборонений»

3.4. Забороняється скупчення людей і складування деталей, матеріалу на риштуваннях і підмостях, в кількості, що перевищує розрахункові навантаження.

3.5. Настили і драбини риштувань, підмостя, трапів в процесі роботи повинні періодично очищатися від сміття і непотрібних предметів, а в зимовий час - від снігу і повинні бути посипані піском.

3.6. Інструменти, деталі, а при зварюванні - огарки і електроди в процесі роботи на висоті необхідно складати в торби, інструментальні або спеціальні валізки. Забороняється розміщувати деталі або інструменти над головою, а також скидати предмети з висоти. Драбини в процесі роботи повинні бути встановлені під кутом нахилу не більш 60° до горизонтальної поверхні.

3.7. Найвищий щабель, з якого дозволяється працювати, повинні бути не менше 1 м від верхнього кінця драбини.

3.9. При роботі на висоті:

- не влаштовувати драбину на сходинки марші й сходової клітки;
 - не влаштовувати додаткові опорні споруди із ящиків, бочок тощо у випадку недостатньої довжини драбини;
 - не працювати з двох верхніх щаблів драбинок, які не мають перил або упорів;
 - не знаходитися на сходинках пристінки драбини або драбинки більш ніж однієї людини;
 - не піднімати, не опускати вантаж по приставній драбині і не залишати на ній інструмент.
- не працювати біля і над обертовими механізмами, працюючими машинами, транспортерами тощо;

- не виконувати газоелектрозварювальні роботи;
- не виконувати роботи з витягування проводів, не підтримувати важкі деталі тощо;
- не виконувати роботи з використанням електричного і пневматичного інструменту;
- не виконувати роботи будівельно-монтажних пістолетів;
- не проводити роботи по димових і інших трубах.

3.10. При переміщенні пересувних риштувань на них не дошито бути робітників, матеріалів, тари, сміття тощо.

3.11. При роботі на висоті з пневмоінструментом необхідно дотримуватись таких вимог:

- перед приєднанням шланги повинні бути продути, а приєднання їх або роз'єднати допускається тільки після припинення подачі повітря;
- подача повітря повинна виконуватись тільки після улаштування інструменту в робоче положення;
- холоста робота інструменту допускається тільки для випробування його перед початком роботи і після ремонту;
- не обмотуватися шлангом, не спрямовувати струм повітря на робітників і не обдуватися стисненим повітрям;
- не передавати його хоча б на нетривалий час іншим особам;
- не розбирати і не ремонтувати самим пневмоінструмент;
- не триматися за провід електроінструменту, не торкатися ріжучого обертового інструмента;
- не вилучати руками стружку або тирсу під час роботи інструменту або до повної його зупинки;
- не натягати і перегинати шланги і кабелі інструментів.

3.12. При виконуванні фарбувальних робіт на висоті, пов'язаних із застосуванням легкозаймистих рідин (ЛЗР) необхідно:

- виключити наявність нагрітої поверхні, можливих джерел відкритого вогню;
- не припускати дії, що викликають іскроутворення.

3.13. Лакофарбувальні, ізоляційні та інші матеріали, що застосовуються при роботах на висоті, повинні бути на робочому місці в кількості яка не перевищують змінної потреби.

3.14. При підйомі, горизонтальному переміщенні або спусканні вантажів вантажопідйомними механізмами, забороняється перебування робітників під елементом, що переміщається, а також в радіусі дії стріли підйомного механізму. Необхідна наявність запобіжних знаків і написів.

"Обережно, працює "

3.15. При роботі по одній вертикалі в двох ярусах особи, працюючі як нагорі, так і внизу повинні бути попереджені про всі роботи, то проводиться над і під ними.

3.16. При необхідності виконувати роботи з одночасним підтриманням деталей слід застосовувати драбини і драбинки і верхніми майданчиками, огороженими з трьох боків запобіжним бар'єром (перилами).

3.17. В місцях, де неможливо влаштувати риштування, підмостя, настилів або при влаштуванні риштувань в важкодоступних місцях, роботи повинні проводитися тільки з дублером - страхувачем. Дублер - страхувач повинен бути навчений правилам страховки, знати і виконувати вимоги цієї інструкції. Робота страхувача вважається закінченою, коли основний робітник знаходиться в безпечному місці.

3.18. Роботи на висоті, які проводяться поза приміщенням, повинні бути припинені при вітрі силою більш 6 балів, сильній ожеледиці і снігопаді. Не допускається виконувати монтажні роботи на висоті у відкритих місцях при швидкості вітру 13 м/с і більше, при ожеледиці, грозі або мряці, що виключає видимість і межах фронту робіт.

3.19. Паління дозволяється тільки в спеціально відведених місцях.

3.20. При виявленні під час роботи несправностей на робочому місці, в обладнанні та засобах колективного захисту, зупинити роботу, вимкнути обладнання та прилади. Повідомити про це керівника робіт та без його вказівки роботу не відновлювати.

3.21. Порядок повідомлення адміністрації про нещасний випадок.

- Про кожний нещасний випадок свідок, працівник, який його виявив, або сам потерпілий повинні терміново повідомити безпосереднього керівника робіт чи іншу посадову особу і вжити заходів до надання необхідної, допомоги.
- Зберегти до прибуття комісії з розслідування обстановку на робочому місці та устаткування у такому стані, в якому вони були на момент події (якщо це не загрожує життю та здоров'ю інших працівників і не призведе до більш тяжких наслідків.), а також вжити заходів до недопущення подібних випадків у ситуації, що склалася.

4. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ РОБОТИ

4.1. Після закінчення робіт які проводяться на висоті, необхідно:

- прибрати залишки матеріалів, інструменті пристрої, що застосовувались п роботі;
- підготувати до розбирання тимчасові пристрої, ч яких ведися роботи (очистити їх під смітні, деталей і матеріалів);
- опорядити засоби індивідуального захисту, запобіжні пристосування і інструмент і помістити їх у відповідне для цієї мети місце.

4.2. Виконавці робіт повинні здати свою роботу відповідальному керівнику робіт.

4.3. Робітники, які беруть участь в розбиранні риштувань і настилів, повинні знати, що:

- при розбиранні риштувань, які примикають до будинку, все дверні прорізи першого поверху і виходи на балкони всіх поверхів в межах ділянки, що розбирається, повинні бути закриті;
 - не дозволяється розбирати риштування, настили і огорожі водночас в декількох ярусах по вертикалі, розбирання повинно проводитися по ярусам і тільки згори вниз
 - всі частини підмости, люльок, драбини потрібно опускати на сталевих або пенькових канатах, залежно від ваги елементів, за допомогою кранів або лебідок з блоками. Машини і механізми, що застосовуються при розбиранні будівель слід розміщувати поза зоною конструкції. Не розбирати підмости засобом валки і не скидання його частин. Матеріал від розбирання дерев'яних конструкцій, придатний для подальшого використання слід визволити від цвяхів, що виступають, складати, не заставляючи проходи, проїзди. а також засоби пожежогасіння. Очистити робоче місце.
- 4.4. При виявленні недоліків в роботі обладнання та засобів колективного захисту повідомити безпосереднього керівника робіт чи іншу посадову особу.

5. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ У АВАРІЙНИХ СИТУАЦІЯХ

5.1. При проведенні робіт на висоті можуть виникнути аварійні ситуації, пов'язані з деформацією або опрокидуванням пристроїв, з яких ведуться роботи з спалахуванням або вибухом, що застосовуються при роботі матеріалів; відключенням електропостачання, яке живить засоби колективного захисту обриванням і коротким замиканням електрокомунікації, електрообладнання.

5.2. Про кожну аварійну ситуацію, працюючі повинні негайно оповістити відповідального керівника робіт,

5.3. При виникненні аварійної ситуації:

- роботи на висоті повинні бути припинені;
- працюючі повинні бути евакуйовані з небезпечної зони;
- постраждалим надати перша медична допомога, при необхідності викликана швидка допомога;
- вжити заходи з ліквідації причин, що викликали аварію.

5.4. У випадку виникнення пожежі негайно розпочати гасіння засобами пожежогасіння і повідомити по телефоном 101 в пожежну охорону.

5.5. Порядок надання першої долікарської медичної допомоги у травмування (отруєння):

- Виробничим персонал повинен вжити заходів до надання необхідної допомоги потерпілому при нещасних випадках до прибуття лікаря.
- Послідовність надання першої допомоги:
 - усунути вплив на організм небезпечних та шкідливих чинників погрожують здоров'ю та життю постраждалого (звільнити під електричного струму, вивести із зараженої атмосфери, погасити одяг; їда тощо);

- визначити характер та тяжкість травми, найбільшу загрозу для постраждалого та послідовність заходів щодо його врятування;
- виконати необхідні заходи щодо врятуванні постраждалого за порядком терміновості (відновити прохідність дихальних шляхів, провести дихання, зовнішній масаж серця. зупинити кровотечу іммобілізувати перелому, накласти пов'язку тощо);
- підтримувати основні життєві функції постраждалого до прибуття медичною працівника;
- викликати швидку медичку допомогу або лікаря, або прийняти заходи для транспортування постраждалого у найближчий лікарський заклад.

Допомоги постраждалому, яка надається не медичними працівниками, не повинна замінювати допомогу з боку медичного персоналу та повинна надаватися лише до прибуття лікаря.

- Конкретні дії щодо надання першої допомоги постраждалому при різних ураженнях описані в інструкції з надання долі карської допомоги, яка вивчається персоналом при проходженні первинного та наступних інструктажів з питань охорони праці.

Заступник директора

С.Г.Ватулян

Інженер з охорони праці

Є.О.Рудницький

Голова Профкому

Ващенко Т.О.